

1/ Groeien in een relatie met God

Voorafbeschouwing...

Wanneer je in het studieboekje de grote verscheidenheid aan sub thema's ziet, dan beseft je vanuit hoeveel verschillende invalshoeken het algemene kwartaalthema behandeld kan worden. Het wordt ook een hele uitdaging om de Bijbel aan het woord te laten, en niet te vervallen in een patchwork van allerlei gedachten en ideeën.

Er is wel iets waarvan we ons bewust moeten zijn. De uitdrukking 'relatie met God' nodigt vaak uit om na te denken en te spreken vanuit een emotioneel register. Dat is ook de toon van les 1 in de studiegids. Liefde, vriendschap, intimiteit, gevoelens, warme nabijheid, ... Voor heel wat gelovigen is geloof iets waar het affectieve een prominente rol speelt. En dat is zeker oké! Evenveel gelovigen echter ervaren dat niet zo. Niet iedereen 'voelt God in gebed'... en toch bidden ze. Niet iedereen kan de relatie met God ervaren op dezelfde manier als een menselijke relatie. God is geen partner die we zintuigelijk kunnen waarnemen. Naargelang je eerder emotioneel-affectief functioneert, of eerder cerebraal-rationeel kan je geloofservaring er heel anders uitzien. Daar moeten we elkaar niet op beoordelen. Het ene is niet noodzakelijk beter of minder goed dan het andere. Mensen zijn nu eenmaal heel verschillend.

Een persoonlijke relatie

Er zijn meerdere manieren om "persoonlijk" te verstaan. "Persoonlijk" hoeft niet noodzakelijk te betekenen: intiem-emotioneel, voortdurend innerlijk contact, een duidelijke godsbeleving. "Persoonlijk" kan ook betekenen: met heel je persoon instemmen, je vrijheid en verantwoordelijkheid inzetten, je leven bewust richten, je laten aanspreken in geweten en handelen.

In die zin kan iemand een heel persoonlijke verhouding tot God hebben, zelfs als hij weinig of niets "voelt". Sommige mensen zoeken God vooral in **nabijheid** ("God raakt mij"). Anderen ontmoeten God vooral in **opdracht** ("God roept mij"). Sommigen spreken vooral over troost, warmte, gebedservaring, anderen eerder over gerechtigheid, menselijkheid, verantwoordelijkheid, levensrichting. Beide kunnen echt zijn. Alleen wordt in geloofstaal vaak vooral het eerste benadrukt, waardoor het tweede armer of killer lijkt dan het is. Maar dat hoeft niet.

Mijn getuigenis

Zelf ben ik eerder een verstandelijk type. Voor mij was en is het niet evident om 'God te voelen'. Maar ik sta wel voor de volle 100% achter het project van leven en welzijn dat hij als Schepper initieerde. Voor mij krijgt de band met God gestalte als een diep engagement voor wat ik herken als Gods project van leven, welzijn, gerechtigheid en mens-zijn. Dat is geen mindere vorm van geloof. Het is een andere vorm: minder affectief, meer ethisch, existentieel en richtinggevend. Leven, welzijn, menswaardigheid, gerechtigheid, barmhartigheid. Zo kan ik niet zeggen dat ik de Tien Woorden probeer een plaats te geven in mijn leven uit dankbaarheid voor God (en/of Jezus) - wat niet betekent dat ik niet heel erg dankbaar ben, wel integendeel - maar omdat ik inzie dat Gods raadgevingen het beste zijn wat een mens kan overkomen. Je kunt denken aan wat Jeremia schreef: "*Mijn Torah geschreven, niet meer op steen, maar in het hart*" (centrum van denken en bewuste keuze in de Hebreeuwse cultuur). Pas toen ik dat begrepen heb, raakte ik af van een soort schuldgevoel omdat ik meestal 'niets voelde' in het kader van 'relatie met God'.

In de eerste verzen van Genesis wordt God onmiddellijk verbonden met **een project**: Hij schiep. In Johannes 14:11 zegt Jezus: "Geloof Mij, dat Ik in de Vader ben en de Vader in Mij is: of anders, **geloof om de werken.**" Ook hier zijn er dus twee opties...

Het is goed om met elkaar eens eerlijk, open en diepgaand in gesprek te gaan over bovenstaande inleiding. Hierbij enkele mogelijke richtvragen:

- Wat trof je het meest in deze inleiding? In welke zin herken je jezelf? En in welke zin juist niet?
- Welke woorden uit de klassieke geloofstaal spreken jou aan: nabijheid, vertrouwen, roeping, gehoorzaamheid, engagement, vriendschap, warmte, waarheid, gerechtigheid, ...?
- Wat versta jij spontaan onder de uitdrukking "een relatie met God"? Ligt de nadruk bij jou op een emotionele invulling of niet? Kan er volgens jou sprake zijn van een echte relatie met God als iemand weinig of niets "voelt"? Waarom wel of niet?
- Bespreek samen eens de voor- en nadelen (of beperkingen) van een emotioneel-affectief geloof enerzijds, en een rationeel geloof anderzijds.
- Is er volgens jou voldoende begrip en aanvaarding voor mensen die geloof op een andere manier ervaren?

De brief aan Laodicea - Openbaring 3:14-21

“Dit zegt Amen, de trouwe en betrouwbare getuige, het begin van Gods schepping.”

In het studieboekje wordt de boodschap van deze brief rechtstreeks toegepast op het individu (u en ik...): “Jezus klopt aan de deur van je hart en, niettegenstaande de waarschuwingen, nodigt je uit tot een hechte warme relatie.” Dit is echter niet de eerste betekenis. De brief is immers gericht aan een gemeente als geheel. Het is goed om dit niet uit het oog te verliezen. Maar een gemeente is natuurlijk wel samengesteld uit mensen... En ook: de hele context (brieven aan de 7 gemeenten) vermeldt niet dat deze boodschap vooral gericht is aan de kerk in de eindtijd. Dat is wat in onze kringen traditioneel gezegd wordt.

Sowieso is het goed dat zowel iedere gelovige als elke groep van gelovigen de boodschap ter harte neemt en bezint. Het is immers geschreven door ‘de trouwe (loyale) en betrouwbare (ook: open en eerlijke, waarachtige, authentieke) getuige’. Niet enkel geschreven door iemand die betrouwbaar is, maar ook loyaal - hij laat de ander niet zomaar vallen... Dat zie je duidelijk aan de positief uitnodigende toon in vers 20.

Dit zegt de AMEN:

Het Hebreeuwse woord AMAN ligt aan de basis van de begrippen trouw en betrouwbaarheid. Het beeld wordt opgeroepen van een moeder die haar kind stevig en toch teder in de armen houdt (bv. om het te voeden).

- Hoe reageer jij op het beeld dat opgeroepen wordt door de drie kenmerken van de auteur, samengevat in het Hebreeuwse woord **AMAN**? Wat vertelt dit over God, en zijn verlangen voor zijn mensen?
- Wat roept bij jou het idee van de **schepping** op in de context van deze brief?

Niet warm, niet koud, maar lauw...

¹⁵Ik weet wat u doet, hoe u niet koud bent en niet warm. Was u maar koud of warm! ¹⁶Maar nu u lauw bent in plaats van warm of koud, zal ik u uitspuwen.”

De klassieke lezing is moreel en geestelijk:

- “**Heet**” staat dan voor vurige toewijding, enthousiasme en ijver
- “**koud**” voor openlijke afstand, vijandige gezindheid
- “**lauw**” voor halfslachtigheid, religieuze middelmatigheid en zelfmisleiding, oppervlakkigheid, onverschilligheid, religieus maar innerlijk afgestompt.

Er blijft wel de cruciale vraag: enthousiasme en inzet waarvoor? Het studieboekje heeft het over de ‘relatie met Christus’; met heel ons hart van Jezus houden. Zeker waardevol, maar is hiermee alles gezegd?

Het loont de moeite om eens terug te keren naar **het historische Laodicea**. Vanaf Laodicea kon je in de verte de stad Hiërapolis zien liggen, en ook Kolosse lag dichtbij. Allen hebben ze iets te maken met water.

Hiërapolis was een befaamd kuuroord voor welgestelde Grieken en Romeinen. Vlak bij de stad zijn er warmwaterbronnen. Al eeuwenlang wordt het 35° warme water, dat rijk is aan mineralen, aangewend voor drinkkuren en geneeskrachtige baden. Het water heeft echter ook een heel hoog kalkgehalte.

Kolosse, de andere buur, was rijkelijk voorzien in koudwaterbronnen. Heerlijk verfrissend dorstlessend water. **Laodicea** was een heel ander verhaal. De stad was grotendeels afhankelijk van de aanvoer van water. Getuige hiervan de vele leidingen die het water kilometers ver moesten voeren.

Water dat werd aangevoerd via die pijplijnen was **niet meer warm en helend** en ook **niet meer koud en verfrissend**, maar **lauw...** met bovendien zoveel kalk dat de buizen dichtslibden. Dat lauwe kalkhoudende water was vies en niet te drinken. Om uit te spuwen dus.

Warm water was geneeskrachtig en helend, koud water leste de dorst en was verfrissend. Maar lauw water... Dit beeld lijkt aan te geven dat het niet gaat om enthousiasme alleen. In het kader van godsdienst en geloof kun je het inderdaad terecht hebben over **ijver, vuur en vlam...** Echter is er wel het gevaar dat je de indruk krijgt dat het **nooit genoeg** is, of dat je gaat flirten met fanatisme en integrisme.

Enthousiasme, zeer zeker, maar hoe en waarvoor? En vooral: **hoe ‘nuttig’** is je geloofsbeleving? Is het **iets wat heelt en geneest, dorst laaft en verfrist**? Of eerder onaangenaam, nutteloos... Of om dat mooie begrip uit het Genesisverhaal te gebruiken (zie allusie aan de schepping in v. 14): hoe TOV is het (in woord, maar vooral in daad - cf. vers 15 - lett.: “ik ken uw werken”)?

Laodicea gaat wel over geestelijke lauwheid, maar niet in de smalle zin van “te weinig gevoel voor Jezus”.

- Hoe zou jij een **warme, een koude en een lauwe gelovige** omschrijven? Idem voor 'een gemeente'?
- Een geloof, een godsdienstbeleving, een manier van kerk zijn die **verfrissend, deugdzaam, smaakvol, helend** is... Hoe ziet dat er concreet uit? En het tegenovergestelde?
- **Beter koud dan lauw**... Hoezo?
- Nogal wat mensen hebben kerk en geloof '**uitgespuwd**'. Kun je daar redenen voor aangeven?
- En als we toch hebben over '**enthousiast zijn**': enthousiast waarvoor?

Ik ben rijk en heb aan niets gebrek

"Omdat je zegt: 'ik ben rijk en heb me rijk gemaakt en heb niets nodig', en je weet niet dat je ellendig en deerniswekkend, arm en blind en naakt bent; (Naardense Bijbel)

Laodicea was een bloeiende stad, belangrijk voor handel en bankwezen (financiële middelen), centrum van wolhandel en met een reputatie op medisch gebied, o.a. omwille van ogenzalf. Tacitus vermeldt dat de stad na een zware aardbeving in 60 n. Chr. "door eigen middelen" herstelde, zonder Romeinse hulp. De overstap naar eigenzinnige zelfgenoegzaamheid is makkelijk te maken...

De brief geeft aan dat dit gevaar ook om de hoek loert voor gelovigen en kerkgemeenschappen. Die zelfgenoegzaamheid en zelfmisleiding worden resoluut ontmaskerd in de brief aan de gemeente van Laodicea. Denkend alles te bezitten en niets nodig te hebben, is de gemeente in werkelijkheid ellendig (ongelukkig), deerniswekkend (armzalig), arm (berooïd), blind en naakt (naaktheid roept schaamte - publieke schande op).

Een bepaalde categorie van geestelijke leiders in Jezus' tijd waren heel zelfgenoegzaam. Ze hielden zich strikt aan alle voorschriften, en toch geeft Jezus aan dat de essentie er niet was: recht, barmhartigheid en trouw, (Lees Mat 23 maar eens: wee = doodjammer!).

Koop van mij

"Ik raad u aan: koop van mij goud dat in het vuur gelouterd is, en u zult rijk zijn; witte kleren om u te kleden en uw naaktheid te bedekken, zodat u zich niet meer hoeft te schamen; zalf voor uw ogen, zodat u weer kunt zien."

Volgens Christus is Laodicea in werkelijkheid **arm, naakt en blind**; daarom biedt hij precies datgene aan wat die toestand omkeert. Het begrip 'kopen' kan vreemd overkomen. Je kunt het echter lezen als ruilen (het onechte ruilen voor het ware goed dat wordt aangeboden). Je kunt het ook lezen met Jesaja 53:1,2 in het achterhoofd: "Hierheen! Hier is water, voor ieder die dorst heeft (dit duidt op een behoefte). Kom, ook al heb je geen geld. Koop hier je voedsel en eet. Kom, koop voedsel zonder geld..."

De verschillende elementen die worden aangeboden kunnen op verschillende manieren ingevuld worden. De tekst zet de symbolen niet expliciet om. In de brede zin gaat het gewoon over het vervangen van trotse zelfvoldaanheid door zaken die er echt toe doen. Toch een overzichtje:

- **Gelouterd goud:** vaak gelezen als **ware geestelijke rijkdom**: waar geloof (dat door beproeving heen echt blijkt), echte genade, of het leven met Christus in plaats van zelfgenoegzaamheid.
- **Witte kleren:** beeld van zuiverheid en heil; ook gerechtigheid (vaak Christus' toegerekende gerechtigheid die leidt tot rechtvaardigheid én heiliging). In Openbaring 19:8 duiden witteln kleren op 'de rechtvaardige daden van de heiligen.' In de tekst komt een nadruk te liggen op beschamende naaktheid. De witte kleren wijzen dan op eerherstel voor een gemeente die op een beschamende manier 'in haar blootje komt te staan'.
- **Ogenzalf:** hulpmiddel om (weer) tot (in)zicht te komen, om helder te zien (ook wat echt telt en wat niet). De achtergrond van Laodicea, dat zelf een oogmiddel verkocht, is heel suggestief: "Jullie stad verkoopt oogmiddelen, maar zelf zijn jullie geestelijk blind."

→ Welke uitspraak klopt volgens jou, en waarom: "Wij, Adventisten, zijn rijk." / "We denken dat we rijk zijn." / "We zijn rijk, maar toch ook arm." Of heb je nog een betere?

→ Probeer samen te bepalen wat de symbolen in onze situatie (individu / kerk) kunnen betekenen:

- **arm**(zalig), berooïd, beklagenswaardig... Arm waaraan? Waarom beklagenswaardig? Hoe zit dat met 'het is niet al goud dat blinkt': wat zijn volgens jou de 'echte waarden'?
- **naakt**, niks om het lijf, kwetsbaar, beschamend. Wat leert Openbaring 19:8 in dit verband?
- **blind**: waarvoor? Wat dreigen we niet te zien? Moeten we iets 'inzien'? Een (andere) visie ontwikkelen? (cf. ook 'bekeren' = veranderen van denken, van mentaliteit...)

→ "Wee u!" - Zo jammer! - Wat zou Jezus vandaag 'jammer' vinden?

Slot

¹⁹Iedereen die ik liefheb wijs ik terecht en bestraf ik. Zet u dus volledig in (branden, hevig verlangen) en breek met het leven dat u nu leidt (METANOÏO). (...)

²¹Wie overwint zal samen met mij op mijn troon zitten, net zoals ik zelf overwonnen heb en samen met mijn Vader op zijn troon zit. ²²Wie oren heeft, moet horen wat de Geest tegen de gemeenten zegt.”

Vers 19 klinkt streng: terechtwijzen en bestraffen. Soms is duidelijke taal echt wel nodig om verandering te brengen. De Griekse woorden bevatten echter wel enkele nuances:

- **Terechtwijzen** (ELENCHO): aan het licht brengen wat mis is, iemand overtuigen van ongelijk, ontmaskeren, en vandaar ook terechtwijzen, veroordelen, oproepen om verantwoording af te leggen. Je zou kunnen vertalen: “ik leg je werkelijke toestand bloot”; “Ik confronteer je met de waarheid over jezelf.” Dit lijkt de link te leggen met ‘blind zijn’...
- **Bestrafen** (PAEDEUO): van dit bronwoord is ons begrip PEDAGOGIE / PEDAGOOG afgeleid. Dit werkwoord komt van PAÏS, kind en betekent: een kind opvoeden, vormen, trainen, onderwijzen, begeleiden naar volwassenheid, en van daaruit soms ook disciplineren, corrigeren (eventueel met straf).

In de brief blijft het dus niet bij het ontmaskeren van wat fout loopt, maar ook een actieve begeleiding om iemands leven weer in het rechte spoor te brengen. Vers 21 is bemoedigend: het geeft aan dat ‘overwinning’ mogelijk is. Dan is er echter wel ‘bekering’ vereist, METANOÏA, verandering van denken, van mentaliteit en dus ook van handel en wandel.

Belangrijk gegeven: dit alles komt voort uit LIEFDE!

²⁰Ik sta voor de deur en klopt aan. Als iemand mijn stem hoort en de deur opent, zal ik binnenkomen, en we zullen samen eten, ik met hem en hij met mij.

Voor Johannes’ tijdgenoten klonk dit waarschijnlijk anders dan wat wij ervan maken. Minder ‘Jezus klopt op de deur van je hart’, en meer concreet: een bezoeker vraagt toegang tot een huis. Ook betekende ‘maaltijd houden’ niet gewoon ‘gezellig samen eten’. Het beeld riep gastvrijheid op, vriendschap, wederzijds vertrouwen en aanvaarding, verbondenheid (een verbond ging vaak gepaard met een maaltijd).

Impliciet betekent dit vers echter ook dat Christus zich mogelijks ‘buiten’ bevindt... Hij stelt zich voor als gast aan de deur van de gemeente die zijn naam draagt. Hij dringt zich ook niet op, maar moet ‘binnengelaten’ worden!

De afgewezen (hij staat buiten) maar nog altijd liefhebbende Heer vraagt toegang, niet om even binnen te lopen, maar om de gebroken gemeenschap te herstellen aan tafel.

- Bespreek samen de verschillende nuances van de begrippen **terechtwijzen en bestraffen**. Maakt het iets uit (voor je geloof, je godsbeeld en je relatie met God) hoe je deze woorden begrijpt?
- Bespreek met elkaar wat de schrijver wil duidelijk maken met de beelden van **de deur waarop geklopt wordt**, en het **samen maaltijd houden**. Wat zou dit concreet betekenen voor ons, als individu en als gemeente?
- Vind je het geheel van de brief: hard aankomen – interpellierend – bemoedigend – aansporend?
- Christus die buiten de kerk staat...? Hoe is dat mogelijk?
- **Concreet**: Stel dat je naar aanleiding van deze brief 3 concrete aanbevelingen zou mogen formuleren, welke zouden dat dan zijn?